

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Шквир Оксани Леонідівни

на дисертацію Білошицької Тетяни Юріївни

"Підготовка майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності",

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційного дослідження Білошицької Тетяни Юріївни є цілком очевидною з огляду на пріоритети розвитку сучасної професійної педагогічної освіти. Адже зміна освітньої парадигми від знаннєвої до особистісно орієнтованої передбачає нову суспільну роль педагога. Нині вчитель перестає бути головним транслятором знань, його основною функцією є педагогічне керівництво розвитком учнів, допомога у вирішенні проблем. Відповідно він має добре володіти ефективними формами взаємодії з учнями, батьками, учителями, серед яких належне місце займає консультування.

Хоча в Україні й накопичений позитивний досвід щодо підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування, однак у контексті реформування вищої освіти та її інтеграції у міжнародне науково-освітнє співтовариство виникає потреба у вивченні зарубіжного досвіду консультування, розробки технології підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування, створення навчально-методичного забезпечення для організації самостійної роботи студентів. Саме цим питанням і присвячена дисертаційна робота Білошицької Тетяни Юріївни.

Посилюють актуальність дисертаційного дослідження і визначені авторкою суперечності, які мають місце в професійній підготовці майбутніх учителів у ВНЗ, що висвітлені на с.4-5 роботи.

Важливість виконаного дисертаційного дослідження підтверджується його зв'язком з науковою темою кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка "Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти".

Достатня **обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій**, сформульованих у дисертації, забезпечується кількома чинниками:

- відповідністю змісту та висновків поставленим завданням;
- обсягом і різноманітністю опрацьованої джерельної бази (список використаних джерел налічує 308 найменувань, 7 із них – іноземними мовами);
- комплексним використанням методів наукового пошуку (теоретичні, емпіричні, педагогічний експеримент, методи математичної статистики);
- широкою апробацією результатів дослідження на засіданнях кафедри педагогіки, круглих столах, науково-методичних семінарах Житомирського державного університету імені Івана Франка, а також у формі доповідей і повідомлень на конференціях різного рівня;
- презентативністю експериментальної бази дослідження (дослідно-експериментальна робота проводилась на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Рівненського державного гуманітарного університету, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, про що свідчать наявні довідки про впровадження).

Правильність вихідної методології дисертантка доводить результатами експериментальної роботи, якою було охоплено 710 студентів і 67 учителів. Порівняння показників експериментального дослідження за допомогою методів математичної статистики засвідчило суттєве зростання рівнів сформованості компонентів готовності майбутніх учителів до педагогічного консультування та особистісних характеристик у майбутніх учителів, що стало результатом поетапної реалізації авторської технології.

Успішне розв'язання поставлених завдань дозволило визначити **наукову новизну отриманих результатів**, яка полягає у тому, що автором дисертації вперше теоретично обґрунтовано та розроблено модель підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності на основі гуманістичного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного підходів; конкретизовано та систематизовано зміст компонентів готовності; розроблено критерії, показники та рівні готовності учителів до педагогічного консультування; удосконалено зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів

навчально-виховної діяльності; подальшого розвитку набули ідеї щодо форм і методів підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження Білошицької Т.Ю. полягає в реалізації технології підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності та розробці спецкурсу "Підготовка майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності". Матеріали дисертаційної роботи можуть бути використані викладачами ВНЗ у процесі професійної підготовки майбутніх учителів до виконання функцій класного керівника та консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності; викладачами закладів післядипломної педагогічної освіти з метою вдосконалення змісту, форм і методів професійної підготовки вчителів.

Основні положення і результати дисертаційної роботи відображено в 10 одноосібних публікаціях, серед яких 5 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні та 4 публікації у збірниках матеріалів конференцій.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження та автореферату Білошицької Тетяни Юріївни засвідчив її завершеність у цілому та відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації.

Заслугове позитивної оцінки структура дисертації, котра відповідає логіці дослідницьких завдань. Це дало можливість прослідкувати і визначити ступінь (а він є достатнім) розв'язання завдань дослідження, оскільки кожне сформульоване завдання знаходить своє відображення у відповідному розділі та підрозділі.

Варто відзначити методологічну виваженість дисертації: чітко визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження. Відповідно до принципів комплексного використання методів дослідження, ефективності, глибинного розгляду матеріалу обрано методи науково-педагогічного дослідження, за допомогою яких системно, глибоко та аргументовано розкрито тему дослідження.

У першому розділі дисертаційного дослідження проаналізовано стан досліджуваної проблеми у вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній теорії та педагогічній практиці; розкрито зміст поняття «педагогічне консультування»; на основі порівняльного аналізу з'ясовано, що педагогічне консультування відрізняється від психологічного; представлено структуру педагогічного консультування у вигляді п'яти взаємопов'язаних етапів; уточнено, що поняттям "суб'єкти навчально-виховної діяльності" охоплено вчителів, класних керівників, адміністрацію школи, учнів та батьків. Схваленню підлягає визначення та розкриття сутності у п.1.2. комплексу наукових підходів (гуманістичний, особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) та принципів (гуманізація, позитивна емоційна забарвленість, співробітництво, реалізація особистості в колективі, індивідуалізація, свідомість, активність і самостійність суб'єктів навчання, науковість, фундаментальність, єдність групового та індивідуального навчання), які у другому розділі покладені в основу авторської моделі підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності.

У другому розділі дисертаційного дослідження на основі аналізу базових дефініцій ("підготовка до професійно-педагогічної діяльності", "готовність до професійно-педагогічної діяльності" та "професійно-педагогічна компетентність") уточнено зміст поняття "готовність майбутніх учителів до педагогічного консультування"; розроблені критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів до педагогічного консультування; представлено модель підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності.

Привертає увагу здійснений здобувачкою контент-аналізу особистісних якостей, властивостей, рис та інтересів психолога та педагога як консультантів (с.80-87), на основі якого було визначено основні характеристики, необхідні учителю для успішного педагогічного консультування.

У третьому розділі дисертаційного дослідження проаналізовані та представлені результати впровадження моделі професійної підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-

виховної діяльності, яку означено як відкриту, цілісну, динамічну систему управління процесом засвоєння знань з педагогіки, психології, історії педагогіки, педагогічної майстерності, формування відповідних умінь, розвитку особистісних якостей, комплексної підготовки під час вивчення спецкурсу "Підготовка майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності", що в сукупності забезпечує реалізацію успішного педагогічного консультування.

Варто відзначити детальний опис етапів технології підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування, зокрема впровадження спецкурсу.

Про ефективність здійсненого дослідження свідчать отримані результати, їх якісний та кількісний аналіз, які узагальнені у 17 таблицях та 5 рисунках. Достовірність результатів дослідження перевірена комплексом методів математичної статистики.

Глибокий і системний аналіз проблеми дослідження дав можливість здобувачці сформулювати достатньо обґрунтовані висновки до розділів та загальні висновки, що відповідають поставленій меті та завданням дослідження.

Дисертаційне дослідження здобувачки відповідає основним вимогам щодо його оформлення.

Однак, поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи Білошицької Т.Ю., вважаємо за необхідне відмітити **окремі дискусійні положення та висловити деякі зауваження та побажання до змісту роботи:**

1. У цілому погоджуючись з науковою новизною та теоретичним значенням дослідження все ж таки викликає сумнів твердження, що автором вперше розширено й поглиблено наукові знання про теорію і практику педагогічного консультування. Вважаємо, що коректніше було б стверджувати, що ці наукові знання набули в роботі подальшого розвитку.

2. Позитивно оцінюючи здійснений дисертанткою аналіз зарубіжного досвіду консультування зауважимо, що робота значно виграла б за умови вивчення методів та форм підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування в досліджуваних країнах.

3. У п. 2.3 "Модель підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування" бажано було не тільки визначити три підструктури програми підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування (тематична, діяльнісна та рефлексивна), але й розкрити сутність та теоретично обґрунтувати їх доцільність.

4. У п. 3.2. "Технологія підготовки майбутніх учителів до педагогічного консультування" значна увага приділена розробці змісту, методів та форм підготовки, однак вважаємо, що доцільно було б розкрити і засоби стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі їх підготовки до педагогічного консультування.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Аналіз наукового дослідження та автореферату дисертантки дозволяє зробити **висновок** про те, що дисертаційна робота "Підготовка майбутніх учителів до педагогічного консультування суб'єктів навчально-виховної діяльності" є самостійним, завершеним дослідженням зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та відповідає вимогам "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника" (пп.11-14), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор – Білошицька Тетяна Юріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології,
завідувач аспірантури Хмельницької
гуманітарно-педагогічної академії

О.Л. Шквир